

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ЖРЕБИЯТ

chitanka.info

Ние сме трима — Ина, Артур и аз. Седим, както всяка вечер, в нашия ъгъл край малкото бяло табло на астрофона. Над нас от стъклените очи на залата се спуска оранжев здрач. Вляво е Артур. Той се е облегал дълбоко, почти е потънал в креслото си и отгук аз виждам само неговото слабовато умно лице, което сега е замислено и някак отчуждено. Ина е пред мен, наведена над екрана на астрофона. Струя синкава светлина трепти по пръстите ѝ, залива нежния ѝ профил, играе в отблясъци наоколо. Ние мълчим. Като че само тя е жива тук, тази мъртва светлина. Чува се тихо прашене, после в него се прокрадва тънък виещ звук. Ина подпира лице на длани и дълго слуша.

— Остави, Ина — казвам, — знаеш, че няма смисъл...

Тя не отговаря, а и аз няма какво да добавя. Всичко е казано вече десетки пъти и тя го знае по-добре от мен и Артур. Слушаме сигнал. Неразбираем за нас сигнал от глъбините на звездния свят. Беше време, когато се опитвахме да разчетем смисъла му. Отначало ни се струваше, че отговорът прозира в спокойните гласове на кибернетичните устройства, които съобщаваха, че сигналът идва от съзвездието Персей.

„Още данни, разгадайте сигнала!“ — настоявахме ние. Електронните мозъци послушно уточняваха координатите, доказваха, че само разумни същества могат да изпращат такива насочени радиовълни.

И повече нищо. Ние се измъчвахме с въпроси, ловяхме се за тънките нишки на догадките, плетяхме от тях най-невероятни предположения. Надеждата се сменяше с неувереност, а после в душите ни бавно попи горчивината на безсилието.

Сега всичко е излишно — след няколко часа отлитаме към Земята. Чакат ни осем земни години път. Осем години заедно. Ще говорим, може би ще се смеем и всеки ще вижда как по лицата на останалите двама неумолимото угризение дълбае бръчка след бръчка. Угрizenието, че сме пропуснали нашето най-голямо откритие, заради което изобщо си струваше да живеем.

— Не се измъчвай, Ина! — казвам пак. — Записахме звука и на Земята ще го разчетат. Вярвай ми, и това не е малко.

Всъщност и аз не знам малко ли е, или много. Но ние наистина сторихме всичко, което беше по силите ни. И сега е пред очите ми бледото брадясало лице на Артур, който дни наред се опитваше да

превърне уловената вълна в друг вид енергия. По едно време мислехме, че сме успели. То беше тогава, когато превръщахме вълната в биоток. Седяхме с часове в биоелектронната камера с приемателните шлемове на глави. На два пъти ми се стори, че виждам багри и очертания. Нищо не излезе. И двата пъти Артур и Ина са ме извличали полумъртъв от камерата. Записът на биоелектронната лента наистина показваше цветове, но можехме ли да им вярваме? И за какво говореха тези цветове? Защо приемането им беше опасно? Отговор нямаше. Решихме да прекъснем опитите. След това ни остана само да следим апаратите, записващи звука, и да се утешаваме, че на Земята други, по-находчиви от нас, може би ще успеят да го разчетат. Красиво, но безсмислено утешение! Защото ние вече мразехме и сигнала, и себе си, и даже тази част от нас, която щеше да е вложена в откритието.

Мислех понякога, че това е себичност. Но кой би дръзнал да обвини в себичност нас, хората, разпилели живота си по далечните планети заради науката?

Стига с това настроение! Трябва да се усмихна. Не така, много е мрачно. Да, сега е по-добре. Изправям се.

— Достатъчно сме седели! Имаме още нещо преди тръгването, нали Ина?

Ина трепва. После бързо съобразява какво я питам. Става. Да, последното контролно изпитване на локаторните уредби в ракетата. Време е.

Артур се надига тежко от креслото. Спира, като че иска да каже нещо, но само махва с ръка и тръгва. Голямата сребриста врата се плъзва безшумно, отваря се пред него и го поглъща. Да, по-добре беше, че замълча.

Вън е вечер. Странна вечер, ако изобщо може така да се нарече. Зад хоризонта на черното небе залязват две слънца. Едно голямо — оранжево, и друго — гълъбово. Някога като дете сънувах такива хоризонти и такива слънца, а сега сънувам Земята. Така е. Всяка възраст е със своите сънища.

Наоколо няма нито една мека линия. Остри зъбери, причудливо насечени, сякаш застинали с вик към небето. Пропасти, зинали с тъмните си гълбини към гълбините на Вселената. И звезди. Неприветливи, като изрязани от парчета мъртвостуден метал. Страшно ми става, като помисля, че там, някъде в съзвездието Персей, е имало и

може би още има жив разум, който е позовал безкрая. Двадесет хиляди светлинни години е пътувал този зов. И среща нас тримата на тази дива планета от системата на бета-Лебед. Напразно ни среща. Ние не сме подготвени, за да го разберем. Ние сме обикновени хора — трима души от една обикновена гравитометрична станция.

Обръщам се. На платното зад нас сияе с мека смарагдовозелена светлина куполът на станцията. Никога не съм мислил, че ще ми е така тежко, когато я напускам. Защо човек винаги оставя част от себе си в предметите, с които е живял?

Поемам, наново след Артур и Ина. Той върви напред, тя е след него. Чувам в микрофона нейното дишане, виждам как малката ѝ фигурка крачи по склона и си мисля нещо, което никога не бих ѝ казал. Това, колко скъпа ми е тя. Не го разбрах веднага. В първите дни, когато звездолетът на експедицията „Орион“ ги донесе тук двамата с Артур, мен даже ме дразнеше нейното мълчаливо съсредоточено държане, обичаят ѝ да глади припряно челото си с длан, когато е разтревожена. После свикнах. А после един ден с удивление разбрах, че ми е тежко, когато не я виждам край себе си. Това може би е любов. Не зная, но ми е тежко без нея.

Артур също я обича. Те са отраснали от деца заедно в звездолета „Орион“ и това, че тя ще свърже живота си с него, изглежда съвсем естествено. Изглежда. Ние тримата говорим всичко друго, само не смеем да кажем главното — че двамата с Артур обичаме Ина. А и тя мълчи.

— Арчи — казвам в микрофона, — ще ви настигна след малко. Отивам да изключа гравитонния кондензатор. А всъщност защо трябва да идвам с вас? Направете проверката в ракетата и ще ви чакам тук на връщане.

Вдясно, на стотина метра под склона, се тъмнее ъгловатият масив на кондензатора. Ако човек не познава нещата, не би могъл да допусне, че на тази неугледна сива постройка ние дължахме живота си тук. Кондензаторът изплиташе високо над нас невидима броня от свръхмощно поле. Тази броня ни пазеше от гама-лъчите на гълъбовото слънце; без нея то би ни убило за броени часове. Но запасите ни от енергия са вече към своя край и това ни заставя да бързаме с отлитането. А и задачите, за които сме тук, вече приключиха. Всички

задачи. Освен една — непредвидената. Защо става така, че непредвиденото се оказва най-важното в живота ни?

Не, не желая повече да се измъчвам с въпроси! Тази нощ е последната, която можем да останем тук. Ще захвърля ненужните вече съмнения и ще стартираме! Само след осем години — и ще видя Земята! Синьо небе, синьо море, зеленината на поляните и горите... Само осем години... Не са толкова много.

Тежката врата се отваря. Влизам. Не зная какво биха си помислили Ина и Артур, ако им кажа, че за мен уредите са като живи същества. Може би това чувство ми остана от медицината. Често съм го съзнавал: всяка наука носи на човека освен точните знания и още нещо. Трудно е да се каже какво, но медицината, изглежда, дава такова разбиране на хората, което одухотворява даже предметите. И колко ли са били нещастни нашите прадеди преди две-три столетия, когато, принудени от условията, са смятали, че човек трябва да се изгражда в една тясна област на науката, да разбира само „своята“ професия! Тия наши прадеди съвсем не биха могли да си представят до какво доведе разселването на човека по планетите, до какъв скок в мисленето!

Но аз самият не притежавам главното качество, което трябва да има космонавтът. Аз не съм суров и решителен. Премного разсъждавам. Не бих могъл, когато е нужно, да жертвувам хладнокръвно себе си или другарите си. Даже сега, когато хващам централния прекъсвач на кондензатора и го отмествам, изпитвам чувството, че се разделям с приятел. Тихото равномерно бръмчене секва. Светва една червена лампичка, после и тя угасва. Излизам бързо.

Да, Артур и Ина вече се връщат. Всичко е наред. Остава ни само да вземем от станцията записите на последните сигнали и някои по-дребни неща. После — старт!

Сега в редицата аз съм пръв. Влизаме един след друг в станцията и в херметичната камера снемаме само шлемовете — няма време, трябва да бързаме. Коридорът. Вратата на залата с астродона се оттегля. Аз...

Аз стоя в залата и недоумявам. Нещо има, нещо е станало тук. Чувствувам го, преди да го осъзная. После разбирам. Това е невероятно, това не може да бъде! И все пак е. Острият виещ звук на сигнала се е превърнал в тиха мелодия. Странна, особена мелодия.

Артур съобразява. Той вече тича към биоелектронната камера, ние — след него. Влиза, ръцете му треперят, когато прикрепя шлема на главата си, аз трябва да му помагам.

Минута. Ина до мен диша тежко. Очите на Артур са широко отворени.

— Виждам... — хрипти той — виждам ги... това са те... чувам ги...

Аз ловя всяка дума с дива радост. Сполучихме! Най-сетне! Колко просто е било и как не сме се досетили! Кондензаторът ни е пречил. Изключихме го и...

Някаква тревожна мисъл се появява в съзнанието ми. Мъча се да я потисна, но тя става все по-ясна, убийствено отчетлива. Кондензаторът? Значи ние можем да разчитаме сигнала в биоелектронната камера само ако кондензаторът не работи! Но той и без това е спрял, защото няма вече енергия. Ние не можем да останем тук, не можем! Трябва да отлитнем веднага, да бягаме, защото гълъбовото слънце ще ни убие!

Радостта се пречупва в такова отчаяние, че ми идва да викам от болка. После — мигновена друга мисъл. А ако един от нас остане тук? Сигналите, минали през мозъка му, ще се запишат върху биоелектронната лента. А ако се включи и астрофонът, образите и звуковете ще се препратят на Земята разчетени. Но и това е невъзможно. То значи един от нас да бъде осъден... Невъзможно ли е?

Свалям насила шлема от главата на Артур и го изтеглям от камерата. Той залита, още не е на себе си.

— Седни — казвам, — седни, моля те! Искам да ти кажа нещо важно. Моля те, Арчи, успокой се!

Артур сяда и бавно, бавно идва на себе си. Ина стои права. Лицето ѝ побелява, пръстите ѝ търсят облегалото на стола. Тя е разбрала вече. Да, Ина, вярно е това, което мислиш!

— Слушай, Арчи — започвам аз (дано гласът не ми измени!), — виж каква е работата с това положение (какви глупости говоря!). Слушай, явно е, че сигналът се превръща в биоток само при ниско гравитационно напрежение. Откъде можем да знаем това? Кондензаторът ни е пречил. Ти нали разбираш...

Ина прави няколко крачки и сяда пред астрофона. Лицето ѝ е като на мъртвец. Но аз нямам време да мисля за нея. Аз трябва да кажа

нещата докрай.

— Един от нас трябва да остане тук, Арчи... един от нас. Иначе не може. Всичко, което досега сме записали, не струва нищо. Един от нас ще трябва да остане. Онова, което вижда и чува, ще се записва на биолентите и така ще стигне до човечеството. Ще се записва, докато изгрее гълъбовото слънце и няколко часа след това... нали разбираш, Арчи?

По слепите очи на Артур се издуват две вени. Но той се владее. Прекрасно се владее, дявол да го вземе! Даже му завиждам на самообладанието. Единственото, което го издава, са тия вени. Той поглежда към Ина и ще каже това, което трябва. Казва го.

— Разреши ми да остана аз.

Вик. Това е викът на Ина. Тя се задъхва, говори нещо несвързано.

— ... Не... ти... той знае... аз трябва да съм тук...

Разбирам, Ина. Ти направи своя избор. Изборът между нас двамата е Артур. Сега е мой ред да се владее.

— Ще остана аз. Нареждам ви да заминете!

Не, не излезе добре. Артур мълчи, после кипва.

— Ти какво, роля някаква играеш? Вижте ме, моля ви се, какъв съм герой! Това няма да го бъде! Не е разумно!

Ех, Артур, защо търсиш разум навсякъде? Трябва да измисля нещо, трябва! Нямам време. Един трябва да остане тук... И казвам първото, което ми идва наум:

— Предлагам... да теглим жребий!

Невероятно е. Така са решавали някога въпросите хора, безсилни срещу природата, и това съвсем не подхожда нам, на господарите на Вселената. Не мога да съобразя още как да постъпвам по-нататък, но връщане назад няма.

Артур се изсмива нервно:

— Що за идея!

— Помисли! — настоявам аз. — Все едно е кой ще остане тук. Сляпата случайност поиска това от нас. Нека ѝ се отплатим достойно — пак със случайност! Така неразумното ще стане разумно.

Той ме гледа внимателно. В кафявите му очи заиграват искрици. Явно идеята започва да му харесва. Но все пак той, този човек, изтъкан от разум, не може да я приеме. Да, Артур, хората затова са хора,

защото даже и в безизходното положение могат да се надсмиват над съдбата!

— Ти довеждаш нещата до абсурд... — колебае се той. По тънкото му лице пробягва крива усмивка.

— Той е прав, Арчи! — чувам гласа на Ина. — Аз съм готова!

Тя се е съвзела, става и идва при нас. Очите ѝ горят, трие челото си с длан. Мълчим. Странната, малко тъжна мелодия блика от астрófона. Тя пълни кабината, ние сякаш плуваме в нея.

Артур мълчи, значи също е съгласен. Вадя бележничето си, късам три листчета и се обръщам, за да напиша кръстче върху едното от тях. Сгъвам ги, стискам ги в шепата си. Обръщам се и им протягам длан. Трите жребия са там — три съдби.

— На едно от листчетата има кръстче. Теглете. За мен, по стария обичай, е последното.

Артур не се и замисля. За него решеното е решено. Посяга и взема своя жребий. Отваря го и го оставя върху масата. Листчето е празно. Просто не мога да разбера какво чувства в този момент. Зениците на Ина са широко отворени. Тя присяга като автомат и взема. Разгъва. Листчето е празно.

Аз даже не отварям моя жребий. Излишно е, всички знаем какъв е той. Смачквам го и го захвърлям настрана.

— Сами виждате... — казвам. Нищо по-добро не ми иде на ум.

Артур гледа някъде встрани. За първи път го виждам неуверен. Той все още не може да повярва, че всичко е решено така, по неразумен според него начин. Даже сигурно се упреква, че се е съгласил. Не се измъчвай, Артур! Съдбата знае кого да избере. Вървете...

— Вървете... — повтарям мислите си аз, — нямате време.

За миг съобразявам, че говоря безсмислици. Кой няма време? Тях ги чака цяла вечност от живот и щастие. Аз, аз нямам време! Но те нищо не забелязват. Ина свива устни и бавно отива към астрófона. Каква странна прилика има между нея и тази далечна мелодия! Нежни и безплътни. Тя присяга към пулта на астрófона, после отпуска ръка. Обръща се.

— Да вървим... всички заедно... — казва тя неуверено.

Не отговарям. Какво ми предлагаш ти на мен, Ина? Живот? Не разбираш ли какъв живот? Не само аз, но и тримата ще престанем да

сме хора.

— Хайде — казвам, — елате при мен.

Артур ме поглежда. Какви очи има! Променени, нещо старческо вее от тях, древно и мрачно. Но ние... аз нямам време!

— Сбогом, Ина. Сбогом, Артур.

Казано е всичко, което трябва. Не зная как се прощават хората в такива случаи. Протягам им ръце. Тежко ми е. Не за друго, не мисля какво ме чака, просто ми е тежко, че вече няма да ги виждам.

Артур се обръща и тръгва пръв. Не иска да гледат болката по лицето му. Ина хапе устни и бавно пристъпва след него. Ина! Ти сама не знаеш, Ина! Ти го обичаш. Той е чудесен човек, верен до смърт приятел. Но ще минават дни и ти все повече ще мислиш за другия, който е останал тук и който отдавна вече няма да съществува. И ще започнеш да обичаш него, другия, сянката. Ти сама още не знаеш какъв ад ще бъде това. А и Артур ще те разбира и ще страда. Мъчно ми е за вас, скъпи мои.

Излязоха.

Колко тихо е всичко! Сами сме, аз и мелодията.

Няколко минути искам още, няколко минути. Само за себе си, имам право на това. Искам да си представя нещо хубаво, преди да вляза там...

... Луната... Луната е изгряла. Мирише на смола, земя и още нещо — сладко, упойващо като сън. Вървя по горската пътека, застлана с борови игли. Тя извива, някъде сенките на боровете я притискат, другаде гъстите корони се разтварят. Там боровете иглици по пътеката лъщят под лунната светлина. Вървя, сякаш не аз вървя по тази пътека, а някой друг, живял преди хиляди години. Човек, който няма име.

Стига! Последен поглед наоколо. Там, на пода до астрофона, лежи малко бяло топче смачкана хартийка. Моят жребий. И единствен в цялата Вселена знам, че този жребий е също така чист, празен, както жребииите на другите двама. Кръстче не поставих на нито едно от листчетата. Добре изиграх ролята си, моята последна роля.

Ех, Земя! Така те обичам... така те обичаше един човек...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.